

Alles is adem

Een theologische lezing van het boek Prediker

DR. LUCAS VERMEER

© 2026 Dr. Lucas Vermeer
Uitgave: Brave New Books, Rotterdam
ISBN: 9789465547305
Omslagontwerp: Brave New Books

Bijbelcitaten zijn, tenzij anders vermeld, eigen vertalingen uit het Hebreeuws.
Waar de Statenvertaling (1637) wordt aangehaald, is dat aangegeven. De
versnummering volgt de Hebreeuwse tekst.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Zoet is het licht, en het is goed voor de
ogen om de zon te zien.*

PREDIKER 11:7

Inhoud

Woord vooraf	1
Inleiding: Een vreemde gast aan tafel.....	3
Het boek en zijn wereld	5
Wie spreekt hier?	6
Adem, damp en lucht	10
Onder de zon	14
Een wandeling door het boek	17
De rusteloze kringloop	18
Het grote experiment van de koning	21
Een tijd voor alles	24
Tranen, woorden en geld	27
Wijsheid met gebroken randen.....	31
Eet je brood met vreugde.....	34
Gedenk je Schepper	37
Het laatste woord	40
Theologische lijnen.....	43
De verborgen God van Prediker	44

Vreugde als gave	47
Leren sterven, leren leven	50
Prediker in het koor van de Schrift	53
Leven onder de zon, vandaag.....	56
Een woord voor een vermoeide tijd.....	57
Een spiritualiteit van het genoeg	60
Nawoord: Adem die terugkeert.....	63
Bijlage A: De opbouw van Prediker	65
Bijlage B: Kleine woordenlijst.....	66
Bijlage C: Suggesties voor verdere lezing.....	67

Woord vooraf

Er zijn Bijbelboeken die je troosten en er zijn Bijbelboeken die je wakker schudden. Prediker hoort op het eerste gezicht bij de tweede soort. Wie het boek voor het eerst in één keer leest, wordt overspoeld door een stem die nergens voor terugdeinst: niet voor de dood, niet voor het onrecht, niet voor de vermoeidheid die over ons werk en onze ambities kan neerdalen. En toch ontdekt wie langer bij deze stem blijft stilstaan, dat zijn ontnuchtering zelf een vorm van troost is. Prediker neemt ons de illusies af, maar niet de hoop.

Dit boek is ontstaan uit de overtuiging dat Prediker in onze tijd bijzonder actueel is. We leven in een cultuur die draait om rendement, zelfontplooiing en zichtbaarheid. We meten ons leven in prestaties, volgers en vooruitgang. Juist in zo'n cultuur klinkt de oude vraag van Prediker met nieuwe scherpte: 'Wat heeft een mens aan al zijn zwoegen?' Het antwoord dat hij geeft, is verrassend, soms schurend en uiteindelijk bevrijdend.

Het boek is geschreven voor een brede kring van lezers: voor gemeenteleden die het Bijbelboek beter willen leren kennen, voor gespreksgroepen en Bijbelkringen, voor predikanten en voorgangers die over Prediker willen preken, en voor iedereen die – gelovig of zoekend – worstelt met de vraag naar zin. Voorkennis

van het Hebreeuws is niet nodig. Waar een Hebreeuws woord ter sprake komt, wordt het uitgelegd.

De opbouw is eenvoudig. Deel I verkent de wereld van het boek: wie spreekt er, wanneer, en met welke sleutelwoorden? Deel II is een wandeling door Prediker, van het eerste tot het laatste hoofdstuk. Deel III brengt de grote theologische lijnen samen, en Deel IV vraagt wat het betekent om vandaag met Prediker te leven. Elk hoofdstuk sluit af met enkele vragen ter overdenking, die zich lenen voor persoonlijke bezinning of voor een gesprek in een groep.

Het beste leest u dit boek met de Bijbel opengeslagen naast u. Prediker is kort – twaalf hoofdstukken – en laat zich op één avond lezen. Doe dat gerust eerst. Laat de stem van de oude wijze tot u komen voordat u de uitleg leest. Hij verdient het om zelf gehoord te worden.

Rotterdam, september 2026

Dr. Lucas Vermeer

Inleiding: Een vreemde gast aan tafel

In de Babylonische Talmoed wordt verteld dat de wijzen ooit overwogen om het boek Prediker ‘weg te bergen’ – het uit het openbare gebruik te halen. De reden was niet dat het boek slecht geschreven of onbelangrijk was, maar dat zijn woorden elkaar leken tegen te spreken.¹ Uiteindelijk besloten zij het te behouden, omdat het begint en eindigt met woorden die in overeenstemming zijn met de Tora. Die aarzeling is veelzeggend. Al vroeg voelden lezers aan dat Prediker een vreemde gast is aan de tafel van de Schrift.

Die vreemdheid laat zich gemakkelijk aanwijzen. Waar de Psalmen bidden, lijkt Prediker vooral te piekeren. Waar Spreuken belooft dat de rechtvaardige wordt gezegend en de goddeloze ten val komt, merkt Prediker droogjes op dat hij rechtvaardigen heeft zien omkomen in hun rechtvaardigheid en goddelozen lang heeft zien leven in hun kwaad (7:15). Waar de profeten spreken over de toekomst die God zal brengen, vraagt Prediker zich af wie de mens kan vertellen wat er na hem komt (6:12). De naam van Israëls God,

¹Babylonische Talmoed, traktaat *Sjabbat* 30b. Zie ook Misjna *Jadajim* 3:5, waar eveneens wordt gediscussieerd over de gezaghebbende status van het boek.